

21. desember 2015

Stort ting for små problemer

Stortinget konsentrerer sin kontrollfunksjon om små saker, men skygger unna de viktigere.

I pakt med det tyngende navnet skal Kontroll- og konstitusjonskomiteen i Stortinget føre tilsyn med at regjeringen retter seg etter Stortingets vedtak og forøvrig driver innenfor lov og etablert orden. Naturligvis er det et problem at den etablerte orden er noe svevende. Ta forestillingen om statsrådets «politiske ansvar» som eksempel. I utgangspunktet – da skriver vi 1800-tallet – gjaldt ansvaret gjennomføringen av Stortingets vedtak og formidling av informasjon av betydning for Stortingets arbeid. Etter hvert er ansvaret og informasjonsplikten utvidet til å gjelde en hvilken som helst detalj i forvaltningens arbeid som stortingsrepresentantene måtte finne interessant. Og interessen kan like gjerne være å plage statsråden som å sikre et gavnlig styre. Denne uformelle utviklingen har negative virkninger for fullmakter, ansvar og handlekraft i hele statsapparatet, men det er et tema for seg. Vi holder oss nå til komiteens virksomhet, og da er de to seneste høringene tankevekkende.

Telenor/Vimpelcom-saken har klart skandaløse trekk, slik saken fremstår i pressedekningen hittil (og før resultatet av rettslige undersøkelser foreligger). Men statsrådets ansvar, den sittende og de tidligere? Hvis komiteen virkelig var opptatt av konstitusjonelle aspekter, burde den bidra til opprydding i prinsipper og praksis for den statlige styringen av aksjeselskaper hvor staten har store eierandeler. Komiteens tilnærming, overholdelse av etiske retningslinjer uten å se saken i lys av styringsprinsippene, er alt for snever. Men realisme i styringsprinsippene krever vanskelige avveininger, og slikt skygger komiteen unna, later det til. Dette har jeg kommentert tidligere (Tjodareik 3.12.2012).

Den andre saken gjelder avhendingen av kasserte marinefartøyer, og hovedpunktet er om eksportreglene har blitt overholdt. I denne saken har fagmyndighetens saksbehandling åpenbart vært ganske svak. Men statsrådets ansvar? Hvis saken ikke har vært behandlet av statsråden, eller med rimelighet burde ha vært det, må ansvaret eventuelt dreie seg om oppstramming av systemet når den mangelfulle saksbehandlingen ble kjent. Det burde være et kurant spørsmål med lite potensial for skandalisering.

Ettersom komiteen er innom Forsvaret, er det fristende å ta opp et helt annet tema som i motsetning til sakene ovenfor virkelig ligger på det konstitusjonelle plan. Hvordan kan det ha seg at Stortinget gjennom flere regjeringer har fått seg forelagt – og oftest godkjent – planer og budsjettforslag for Forsvaret, uten å ha blitt informert om at planene var underfinansiert i den grad at evnen til krigsforsvar av landet nå er nær null på grunn av huller og mangler i personelloppsetninger, materiell og øving? Og dette til tross for at de samme

stortingsdokumentene årlig fastslår at det nettopp er evnen til å forsvare landet, eventuelt med støtte fra NATO, som skal være *dimensjonerende*? Altså: Hvor og hvordan plassere et ansvar for denne vedvarende og potensielt katastrofale informasjonssvikten overfor Stortinget og folket? Det forhold at vi nå har en forsvarsminister og en forsvarssjef som sammen går inn for mer realisme, innebærer ikke at problemet er ute av verden. Ubehagelige sannheter krever stadig sterk beskyttelse. Konstitusjonell beskyttelse.

§